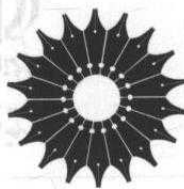

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دستنامه سندج

مدیر ارشدی مؤسسه‌های پژوهشی کشور

نگارنده

غلامعلی منتظر

دانشگاه تربیت مدرس

همکاران اصلی

مجتبی شرانجانی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

حجت‌اله مرادی‌پور وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مهديه فرازکیش دانشگاه تربیت مدرس

۱۳۹۸

دستنامه سنندج

مدل ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی کشور

نگارنده: غلامعلی منتظر
همکاران اصلی: مجتبی شرانجانی، حجت‌اله مرادی‌پور، مهدیه فرازکیش
ویراستار: زهره آقاجانی
طراح: علی‌رضا دربانی، مریم همتیان
صفحه‌رای: داوود ربیعی، فرشته نجفی، فاطمه طالبی
ناشر: چاپ، حمیدرضا دمیرچی
ناشر: مرکز نشر دانشگاهی
چاپ اول: ۱۳۹۸
تعداد: ۶۵۰
چاپ و صحاف: سامان
تعداد: ۵۵۰۰۰ تومان

نشانی فروشگاه مرکزی: خیابان قزوین، رویه‌روی سینما سپیده، پاساژ خیبری، تلفن: ۸۸۹۱۰۸۸۹۱، ۶۶۴۰۶۸۶، ۶۶۴۱۰۶۸۶
نشانی: تهران، شهرک قدس، میدان صنعت، خیابان خوردین، خیابان هرمزان، نبش خیابان پرویزخان جنوبی، وزارت علوم تحقیقات و فناوری،
مرکز نظارت و ارزیابی آموزش عالی، کدپستی: ۸۹۱۰۸۹۱، تلفن: ۸۲۳۳۳۹۲۱، دورنگار: ۸۸۵۷۵۶۴۲، وبگاه: nezarat.msrt.ir

172001537410000111111

فروش اینترنتی: www.up.ac.ir

حق چاپ برای مرکز نشر دانشگاهی محفوظ است.
فهرست‌نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: منتظر، غلامعلی، ۱۳۳۸-
عنوان و نام پدیدآور: دستنامه سنندج (مدل ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی کشور) / پدیدآورنده غلامعلی منتظر؛ همکاران اصلی
مجتبی شرانجانی، حجت‌اله مرادی‌پور، مهدیه فرازکیش
مشخصات نشر: تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۵۲۶ ص: مصور، جدول، ۲۹×۲۲ س.م.
فروست: مرکز نشر دانشگاهی؛ ۱۵۷۰.
شابک: 978-964-01-1570-1
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: مؤسسات تحقیقاتی - ایران - ارزیابی
موضوع: Research institutes-Iran Evaluation
موضوع: مؤسسات تحقیقاتی - ایران - فعالیت‌های پژوهشی - آمار
موضوع: Research institutes-Iran-Research activities-Statistics
موضوع: تحقیق - ایران - ارزیابی
موضوع: Research-Iran-Evaluation
موضوع: سیاست علمی - ایران - ارزیابی
موضوع: Science and state-Iran-Evaluation
شناسه افزوده: شرانجانی، مجتبی، ۱۳۵۹-
شناسه افزوده: مرادی‌پور، حجت‌اله، ۱۳۴۷-
شناسه افزوده: فرازکیش، مهدیه، ۱۳۵۹-
رده‌بندی کنگره: Q ۱۸۰
رده‌بندی دیویی: ۰۰۱/۴۰۶
شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۳۰۶۰۷

فهرست مطالب

ک	تقریظ و گزارشات و فنآوری
م	پیش درآمد
س	درآمد
۱	فصل اول: مبانی علمی ارزیابی پژوهش
۱	۱-۱ مقدمه
۵	۲-۱ تعریف پژوهش
۷	۳-۱ ارزیابی عملکرد مؤسسه‌های پژوهشی
۱۰	۴-۱ واژگان پژوهش
۲۳	فصل دوم: بررسی اسناد بین‌المللی در ارزیابی پژوهش
۲۳	۱-۲ مقدمه
۲۶	۲-۲ مدل‌های شاخص‌محور بین‌المللی در حوزه ارزیابی پژوهش، نوآوری و فنآوری
۲۶	۱-۲-۲ شاخص جهانی نوآوری
۳۰	۲-۲-۲ دستانامه فراسکاتی
۳۲	۳-۲-۲ دستانامه اسلو
۳۵	۴-۲-۲ دستانامه کانبرا
۴۳	۵-۲-۲ دستانامه تی بی بی
۴۵	۶-۲-۲ دستانامه آمار ثبت اختراع
۴۹	فصل سوم: بررسی تجربیات ملی در ارزیابی پژوهش
۴۹	۱-۳ مقدمه
۵۰	۲-۳ تاریخچه ارزیابی پژوهش در ایران
۵۲	۳-۳ تجربه‌های ملی در ارزیابی پژوهش

- ۱۳-۳ ارزیابی علم و فناوری در جمهوری اسلامی ایران: شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۸۴-۱۳۸۱) ۵۳
- ۲-۳ شاخص‌های ارزیابی آموزش عالی: شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۸۳) ۶۱
- ۳-۳ ارزیابی عملکرد پژوهش و فناوری: معاونت پژوهش و فناوری وزارت علوم (۱۳۹۳-۱۳۸۶) ۶۴
- ۴-۳ مدیریت اطلاعات تحقیقاتی: شورای عالی عتف (۱۳۸۸) ۷۵
- ۵-۳ نظام ملی رتبه‌بندی پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) (۱۳۹۷-۱۳۸۹) ۷۷
- ۶-۳ کارگروه ارتقای کیفیت آموزش عالی: مرکز نظارت و ارزیابی آموزش عالی (۱۳۹۱) ۷۹
- ۷-۳ شاخص‌های کلان علم و فناوری در نقشه جامع علمی کشور: شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۸۹) ۸۱
- ۸-۳ شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری و نوآوری کشور: شورای عالی عتف (۱۳۹۶) ۸۴
- ۹-۳ ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی: سازمان اداری و استخدامی کشور (۱۳۹۶) ۸۸
- ۴-۳ مقایسه مدل‌ها و شاخص‌های کاربردی در ارزیابی پژوهش در کشور ۹۰

فصل چهارم: مدل ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی کشور

- ۱-۴ معیارها ۵۰
- ۲-۴ منطق مداخله بر طبق نظام شاخص‌محور ارزیابی عملکرد ۵۰
- ۳-۴ مدل مفهومی طراحی نظام شاخص‌محور برای ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی ۹۹
- ۴-۴ طراحی نظام شاخص‌محور برای ارزیابی فرایندی عملکرد پژوهشی ۱۰۰
- ۱-۴-۴ مؤلفه‌های اصلی مدل ۱۰۷
- ۲-۴-۴ شاخص‌ها و سنجه‌های ارزیابی تناسب ۱۰۸
- ۳-۴-۴ مؤسسه‌های پژوهشی در حوزه علوم انسانی و اجتماعی ۱۱۱
- ۴-۴-۴ مؤسسه‌های پژوهشی در حوزه علوم پزشکی و سلامت ۱۱۶
- ۵-۴-۴ مؤسسه‌های پژوهشی در حوزه علوم طبیعی ۱۲۰
- ۶-۴-۴ مؤسسه‌های پژوهشی در حوزه علوم کشاورزی و دامپزشکی ۱۲۴
- ۷-۴-۴ مؤسسه‌های پژوهشی در حوزه علوم مهندسی و فناوری ۱۲۹
- ۸-۴-۴ مؤسسه‌های پژوهشی در حوزه هنر و معماری ۱۳۳
- ۵-۴ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ۱۳۷

پیوست‌ها

- پیوست الف. شناسنامه سنجه‌های تناسب (درونداد و فرایند) ۱۳۹
- پیوست ب. شناسنامه سنجه‌های کارایی (برونداد) ۱۶۷
- پیوست ج. شناسنامه سنجه‌های اثربخشی (پیامد) ۱۸۷
- پیوست د. شناسنامه سنجه‌های کارایی (برونداد) ۱۹۷
- پیوست ه. شناسنامه سنجه‌های اثربخشی (پیامد) ۲۱۹

۲۲۷	پیوست و. شناسنامه سنجده‌های کارایی (برونداد)
۲۴۹	پیوست ز. شناسنامه سنجده‌های اثربخشی (پیامد)
۲۵۷	پیوست ح. شناسنامه سنجده‌های کارایی (برونداد)
۲۷۹	پیوست ط. شناسنامه سنجده‌های اثربخشی (پیامد)
۲۹۱	پیوست ی. شناسنامه سنجده‌های کارایی (برونداد)
۳۱۳	پیوست ک. شناسنامه سنجده‌های اثربخشی (پیامد)
۳۲۳	پیوست ل. شناسنامه سنجده‌های کارایی (برونداد)
۳۴۷	پیوست م. شناسنامه سنجده‌های اثربخشی (پیامد)
۳۵۹	پیوست ن. واژگان پژوهش

۳۷۱	منابع
۳۷۵	واژه‌نامه فارسی - انگلیسی
۳۸۱	واژه‌نامه انگلیسی - فارسی
۳۸۷	نمایه موضوعی

پیش‌درآمد

نگاه ابتدایی به نظارت، «مچ‌گیری» است و به همین دلیل هم برداشت‌ها از آن نوعاً منفی و همراه با حالتی تدافعی است؛ در صورتی که امور به نقد سامان می‌یابد و این نقد مستلزم طراحی سازوکاری رس‌مند برای بررسی سیاست‌ها، برنامه‌ها، اقدام‌ها و نتایج حاصل از اقدام‌هاست. در این دیدگاه «نظارت» را به تبیین «ارزیابی»، یکی از ابزارهای مهم مدیریت است که هدف آن دستگیری و اصلاح و هدایت فرایندها به منظور تضمین کیفیت امور اجرایی است.

با توجه به نکات فوق، مرتبه نظارت، ارزیابی آموزش عالی، با هدف تدوین مدلی علمی برای ارزیابی نهادهای پژوهشی کشور، فعالیت گسترده‌ای را از شهریور ۱۳۹۷ آغاز و در آن با بررسی فرایند و نتایج ارزیابی‌های پیشین در سطح کشور و نیز با استناد آوی‌نقاده در اسناد بین‌المللی در زمینه ارزیابی پژوهش، مدل اولیه‌ای را برای ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی تدوین کرد. مدل مذکور در پاییز همان سال با مشارکت همکاران حوزه معاونت پژوهش و فناوری، در قالب پرسش‌نامه‌ای برای قریب به ۴۵۰ متخصص در پژوهشگاه‌ها، انجمن‌های علمی و نیز صاحب‌نظران عمریه پژوهش از سراسر کشور ارسال شد و پس از دریافت نظر آنان، چارچوب مدل و اجزای آن اصلاح شد. در گام بعد در اسفند سال ۱۳۹۷ با دعوت از قریب به ۴۷۰ صاحب‌نظر از نهادهای پژوهشی، دانشگاه‌ها و انجمن‌های علمی، مدل اصلاح شده به نقد گذاشته شد و در نهایت مدل نهایی، مشتمل بر ابعاد، شاخص‌ها و سنجش ارزیابی در شش حوزه تخصصی شامل «مؤسسه‌های علوم انسانی و اجتماعی»، «مؤسسه‌های علوم پزشکی و سلامت»، «مؤسسه‌های علوم طبیعی»، «مؤسسه‌های علوم کشاورزی و دامپروری»، «مؤسسه‌های علوم مهندسی و فناوری» و «مؤسسه‌های هنر و معماری»، طراحی شد.

در آخرین گام، اصول ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی کشور و مدل حاصل از مراحل قبل در اسفندماه ۱۳۹۷ در «شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری» مطرح شد و به تصویب رسید. بدین ترتیب سازوکار حقوقی و اجرایی ارزیابی نهادهای پژوهشی کشور به‌طور کامل تدوین شد و رسمیت یافت.